

ljadjij. Turki in Grki se zarad meje še niso pogodili. Na Italijanskem obhajalo je 400 najodličnejših katoličanov v Modeni shod ter so se posvetovali, kako bi se dalo zoper nesrečne posledke liberalizma najuspešneje postopati. Nemški cesar je zgubil zvestega službenika, umrl mu je minister Bülow. O koncu „kulturne borbe“ je zopet vse tiho. Belgijski freimaurer in minister Frere-Orban boče škofom plačo ustaviti. Na Francoskem pa se socialisti vedno bolj združujejo. Angleži v Afganistanu še nimajo miru pred razkačenim prebivalstvom; neki Gilci in Turani jih zmiraj nadlegujejo.

Za poduk in kratek čas.

Žalostna smrt treh izdajalcev domovine.

(Zgodovinska povest.)

II. Peter Zrinski bil je ban hrvatski in močno udeležen pri tej zaroti. V Čakovcu (Čakarturnu) je bil veliko vojaščine zbral in pošiljal posamezne čete na bližnjo Štajersko ropat. Cesar Leopold to poizvedevši pošlje zoper njega generala Špankava, ki ga v Čakovcu oblega. Že se je pogajal z njim, da bi se udal pod tem pogojem, da ga cesar pomilosti, kar mu pride njegov zaveznik grof Kristof Frankopan (Frankopani so bili slavna in bogata jugo-slovenska grofovska rodbina, ki je imela po Hrvatskem, Primorskem in drugod neizmerna posestva. Kristof je bil poslednji iz tega rodu), brat njegove soproge Ane Katarine, z 2000 najetih vojakov na pomoč. Ali ti niso dobili od Frankopana rednega plačila, postali so nevoljni in silili na to, naj se grad cesarskim uda. Zrinskemu in Frankopanu ni bilo druge poti proste, nego ubežati, kar sta eno noč tihoma storila. Cesarski vojaki so potem brez upora grad vzeli. V njem je bivala soproga Zrinskega, ljubica v v Gradcu zaprtega grofa Tattenbacha, in v isti kraj, v Gradec, so tudi njo odpeljali. Frankopan in Zrinski sta pa iskala zavetja pri svojem prijatelju, grofu Francu Nagi-ju na Ogerskem. Ta pa je kmalu sezvedel, da sta njegova gosta nesrečna zarotnika domovine in cesarja, zato ju je kot vjetnika v Dunajsko Novomesto 18. aprila 1670 odpeljati ukazal. Tu sta bila eno celo leto v zaporu in ves čas gojila nado, cesar ju bode pomilostil. Po obširnih obravnavah bila sta, kakor Tattenbach in ogerski velikaš Nadasdi v Beču, na smrt obsojena. 28. aprila sta bila prišla sodnika iz Dunaja v Novomesto, ostro sodbo in zaslužen kazni izvrševati. Podala sta se najprvo v ječo k Zrinskemu in skušala od njega še drugih sokrivcev izvedeti, toda ta se je določno izjavil, da ne more nikoga imenovati. V isti zadevi sta uradnika šla k Frankopanu. Mej tem, ko je Zrinski vse dostal, tajil je Frankopan vse trdovratno; 30. aprila se je nesrečnima grofoma naznanila žalostna obsodba na smrt; Zrinski je postal ble-

kakor stena, krčovito se tresel po vsem životu in zgrudil na tla, da ga je navzoči vojaški stotnik iz dvorane odpeljati moral. Silno je žaloval radi svojega sina, kateremu je oče tako neizbrisljivo sramoto učinil. Frankopan se je vse drugače obnašal, ko se mu je grozovita sodba naznanila. Njegov obraz je spreminjal vse barve, hotel je hitro in mnogo govoriti, grabil po svojih dolgih lasih in bradi — naposled se vendar udal v svojo osodo. Ko so ju peljali v ječo nazaj, bil je Zrinski vedno miren, a Frankopan ni hotel verovati na svojo bližnjo smrt, rekoč, da ima še preveliko opravkov, da je še premlad, da bi zdaj moral umreti, da nima lastnih naslednikov. Prosil je sodnika, naj se odlašča z izvrševanjem smrtnih kazni, ker mora prej za svojo soprogo in za svojo dušo skrbeti. Sodnik mu prošnje ne usliši, rekoč: Skrb za soprogo prevzame država, katerej njegova posestva pripadejo, a za dušo njegovo bode Bog skrbel. — Naposled se mu je še dovolilo, da je pisal pismo na cesarja in na svojo soprogo, ki je bila po zatvoru Frankopana v Benetke pobegnila. Zadnji dve noči je 6 kapucinov čuvalo pri nesrečnih grobih in ju na bližnjo smrt pripravljalo.

Zadnji den (29. april) pred smrtjo sta prosila še oba, naj se jima vsaj odsekanje desnih rok spregleda. Dasiravno so cesarski uradniki to milostno dovoljenje že v rokah imeli, vendar niso obsojencema naznanili in ju pustili v grozovitni muki in strahu pričakajočih bolečin. Ob 7. uri zvečer je bil nesrečnežema zadnji pogovor v navzočnosti komisarjev dovoljen. Na izrečeni ukaz sta smela samo nemški govoriti. Zrinski je še prašal, ali sme pričakovati pomiloščenja. Na nepovoljni odgovor je jezno komisarjem hrbet obrnil, a se hitro premislil in cesarju ženo, sina in hčer priporočil. Zadnja poslovitev grofov je bila prav ganljiva, molče sta se poljubila in si želela svidenja na onem svetu. V Novemestu so dolgo kazali temno sobico, kjer sta grofa zadnjokrat pred smrtjo se poslovila. Zvečer je bilo tudi Zrinskemu še dovoljeno, da je pisal pismo v hrvatskem jeziku svojej soprogi, kder jej posebno hčer Zorico Veroniko priporočuje.

Prišel je osodopolni 30. april. Meščani oboroženi so se nastavili po ulicah. Koj ob prvi jutranji zori, ob 6. uri, se je obsojencema sv. meša brala, potem se je postavil črni oder in 2 kladi, na katerih bi se grofoma desni roki odsekali. Zrinskemu se je moralo dati jesti, kajti 3 dni ni nič jedel in je bil skoro popolnem omedlil. Dotični uradniki mu na to velijo, naj se ohrabri za zadnjo pot, na kar se toliko očvrsti, da se je podal spremljan od straže in vojaščine na voz, ki ga je peljal na glavni trg, kjer se je žalostno delo nad zarotnikoma izvršilo. Tukaj se je Zrinskemu še enkrat sodba prečitala; razpelo v rokah držeč jo je mirno poslušal in še enkrat prašal, ali ni upati milosti. Mestni pisar je na to v imenu prvega

sodnika naznanil, da se je odsekanje desne roke milostljivo odpustilo. Zdaj se vrata odpró in pokaže se s črnim suknom pogrneni oder. Zrinski sleče svojo zgornjo suknjo in jo izroči svojemu služabniku, kateri mu še spodnjo drago z zlatimi gumbami gosto obsajeno suknjo odpre, dolge kodre zaviha in oči z zlatovezanim robcem zaveže. Točno ob 9. uri je padla Zrinskega glava še le po drugem udarcu. Krvaveči trup se je pokrnil s črnim suknom, glava pokazala ljudstvu, potem oboje zagrnilo in odneslo. Mej tem ko je kapucinski gvardijan glasno molil, so šli komisarji in straže po Frankopana. Sodbo je s zatisnjenimi očmi poslušal, poljubil razpelo, glasno molil in se zahvalil za to, da se mu desna roka ni imela odsekati. Še na mrtvaškem odru je skoro $\frac{1}{3}$ ure latinski molil, izročil potem zgornjo suknjo služabniku, odvezl si še enkrat trak izpred oči in se genljivo od ljudstva poslovil. Z izrekom: Jezus Marija vsedel se je na strašni stol. Prvi udarec je dobil v pleča, še le z drugim udarcem mu je glava padla. Trupli nesrečnih ste se djali v 2 rakvi in pokopali na pokopališču poleg stolne cerkve. Leta 1824 je bil našel nek dijak Zrinskega črepino, katero je izpoznal na zelenej potezi, ki je izvirala od zlatovezanega robca, s katerim je bila glava zavezana. Djak je to glavo iz strahu potem vrgel v bližnjo apnenico. Drage zlate gumbice od spodnjih sukenj teh grofov najdene v grobovih, hranijo se še dandanes v starinskeji zbirke dunajsko-novomeščanske mestne hiše. Zrinskega hčer Veronika je bila najprvo spravljena v celovski samostan, a kasneje pomiloščena se je poročila s knezom Rakocijem. Mati njena, uže omenjena Ana Katarina Frankopan-Zrinska, je bila v Gradcu v samostanu karmelitaric. Umrla je 6. novembra 1673. Ona je bila tudi hrvatska pisateljica. Spisala je bila molitveno knjigo „Putni Tovaruš“, okinčano z drevorezi. Obsega 441 strani v mali obliki. Prvikrat je bila natisnena v Benetkah (1661), drugi (1687) in tretjikrat (1775) v Ljubljani.

Iv. Lapajne.

Smešničar 44. Županova mačka v nekei vesi blizu Celovca povrgla je 3 mačkice, prav „šikane mačkinje frajlice“. Otrokom so delale veliko veselja, tem menje pa jih je mogel trpeti stari „Gašper“, mnogoleten služaben kolovrat pri hiši. Jezen vzame v nedeljo jutro žakelj, pospravi mačkice noter, jih odnese uro daleč ter v nekem gozdu spusti. Ali kako se prestraši „Gašper“, ko zvečer domov pride in vse 4 mačke na pragu zagleda. Stara mačka je mlade izvohala in trikrat pot naredila sem pa tje, nesoč vsakokrat po eno „mačkico frajlico“ na rojstni dom nazaj!

Razne stvari.

(Domači naš regiment šte. 47), dosedanji Hartung bo zauprejš imenovan regiment Lizelhofen,

ker je bil od cesarja podeljen generalu baronu plem. Lizelhofen.

(Deželna razstava) za Štajersko bo v Gradcu drugo leto ter se delajo priprave.

(Mariborsko gasilno društvo) je pri W. Knaustu na Dunaji kupilo za 5000 fl. lepo brizgalnico, katera ima kotel za ogenj, da se plin nareja in ž njegovo pomočjo voda zajema in škropi. Imeli so večeraj priliko poskusiti jo, ker je v graškem predmestju gorelo.

(Obsojeni so) tolovaja Gunzaja tovarši Anton Supanc, Janez Jelšnik, Jurij Vovk, vsak na 2 $\frac{1}{2}$ leta v težko ječo.

(Železniški vlak) napali so blizu Verone 3 tolovaji, vropali dvema gospodoma in gospej 30 zlatov in zlato uro in vsli, preden se je hlaпон ustavil.

(Najbogatejši mož na Štajerskem) je umrl Jožef baron Wachtler. Njegova zapuščina se ceni na 7 milijonov goldinarjev.

(Zmrznila) je 65letna Marija Sopotnik na velikej cesti od Vranskega do kranjske meje.

(Dr. Forregger) celjskega mesta poslanec je bil od liberalcev grajan, zakaj marljiveje ne hodi v državni zbor sedet. To je freimaurerskega prijatelja tako piknilo, da je izstopil iz „kluba“ liberalcev „fortšritlerjev“. Namesto njega pa je vstopil mariborski dr. Duhač, ki je do sedaj bil med „divjaki“, t. j. poslanci, ki niso vpisani pri nobenem „klubu“ ali posebnej skupini poslancev.

(Zlobnež užgal je) M. Kacu v Skogah marib. okraja kupico, da je zgorelo 100 centov sena. Ondi je tudi pogorel M. Kraujcu hram, škedenj in hlev.

(Ubil) je bržčas nekdo na stezi iz Ivnika črez Radolico knjigovezjarja Reiterja, ko je knjige v Mahrenberg nesel. Moža so našli v snegu mrtvega.

(Pogorel) je v Razvanju marib. okraja posestnik Kosar. Bil je zavarovan.

(V Svetelki) konjiškega okraja sta dva možka in ženska stepla in oropala Trezo Svetelšek. Roparica se zove „Marija Jerča“ in je spoznati na tem, da vedno preklinja in marljivo nosla tobak, kojega v glažeku seboj nosi.

(Okrajni zastop mariborski) potrošil je lani 25.547 fl. (9% okrajne doklade), letos pa 4147 fl. več, namreč 29.704 fl. Koliko več pa drugo leto?

(Podučno berilo za mladost.) Spisali slovenski učitelji, založilo slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani, natisnil B. Milic. Tako je ime ličnej in vrlo dobro spisanej knjižici za izobraževanje naše mladosti. Obsega natoroznanske s sv. vero dobro skladajoče se črtice o človeku, svetu, dalje o lastnostih stvari in o nekterih naravnih prikazkih. Bodi dobro priporočena! Cena njej je le 15 kr.

(Dva živinozdravnika) išče deželni odbor štajerski. Prošnje se vlagajo pri njem do 30. novembra t. l.

(Goveja kuga) se je uže na Primorsko za-tepla, v Volovskem okraju se je prikazala.